

sunt. Tandem devenitur ad decimas laicales, si cum tali onere sunt translatae: alioquin decimatores laici, praesertim si decimas titulo oneroso obtinuerunt, regulariter non tenentur ad reparationem Ecclesiae, cum decimae istae ita separatae vim habeant patrimonii profani. Ipsi vero Parochiani, in casu quo vocantur ad reparationem Ecclesiae, contribuere debent secundum proportionem facultatum, sicut ad alia opera publica, licet usus sit communis diviti et pauperi, v. g. in foro, platea etc (c. l. 12. de operib. publ.)

3.º Ad reparationem Ecclesiae cathedralis, seclusa consuetudine, tenetur solus Episcopus ex quarta suorum reddituum (Can. 27. quatuor 12 q. 2.); tum compellendi sunt Canonici et alii beneficiati: vel Episcopus cum capitulo reservare potest fructus vacantium beneficiorum. Haec omnia proportionaliter servanda sunt in necessaria ampliatione Ecclesiae, dum ista populum capere nequit.

TITULUS XLIX.

DE IMMUNITATE ECCLESiarUM, COEMETERII ET RERUM AD EAS PERTINENTIUM.

394. Nota I. In omni republica dari munera et honores. Munus est, officium privati hominis sine gradu dignitatis, ex quo commodum in rem publ. dimanat; ac proinde in omni munere continetur onus (l. 44. §. 1. et seqq. ff. de munerib. l. 239. §. 3. ff. de V. S.) Honor est, administratio Rei publ. cum dignitatis gradu, sive cum sumptu, sive sine erogatione contingens (cit. l. 44. pr.)—Sunt autem munera seu onera triplicia: *Personalia*, quae personis subditis imponuntur sine ullo respectu ad bona eorum, ut tutela, cura, procuratio annonae, capitatio, etc. *Patrimonialia*, seu *Realia*, quae imponuntur intuitu honorum seu rerum, non attenda personae qualitate. *Mixta*, quae partim personis, partim rebus imponuntur, ut ire ad bellum propriis sumptibus. Divisio ista habetur l. fin. ff. de munerib., ubi plura de his legi possunt.

Nota II. Immunitatem esse contrariam muneri, et ita definiri: exemptio a munere seu onere, quo reliqua communitatis membra gravantur. Et quamvis nonnulli immunitatem a privilegio distinguant per hoc, quod immunitas competat universitati personarum, rerum vel locorum,

a—Agitur de his in Sexto, Clementinis, et Extrav. comm. h. t.—In Decreto Can. 5. et seqq. d. 87. et d. 97. et Can. 7. cum seqq. 2. q. 1 et 17. q. 4. et 23. q. 8.—In Trid. sess. 22. in decreto: quanta Et sess. 25. c. 20 de ref.—In Codice Justin. l. 1. tit. 2 et 12. 23.—Item tit. ff. et C. de relig. et per arg. ex tit. ff. de vacat. muner. et de jure immunit. in libr. 50 et in Codice lib. 10. tit. 40. et seqq.—Nov. 17. c. 7.

privilegium vero uni vel alteri personae, haec tamen differentia non habet fundamentum in jure; cum etiam particulari personae immunitas concedi possit (t. fin. §. 29. ff. de munerib.) Melior videtur illa differentia, quod privilegium latius pateat, et in quacumque materia juris concedi possit; immunitas vero coarctetur ad libertatem seu exemptionem a communibus muneribus; atque ita fit species privilegii. Porro in jure Can. immunitas Ecclesiastica est: Jus singulare, quo personae, loca et res, seu patrimonialia Ecclesiastica eximuntur a communibus oneribus seu muneribus; ac proinde est triplex: *Personalis*, quae personis Ecclesiasticis; *Localis*, quae Ecclesiis et locis sacris; et *Patrimonialis* seu *Realis*, quae patrimonio, seu bonis Ecclesiarum ac Clericorum conceditur.

§. I.

De Immunitate Ecclesiastica personali et reali.

395. Q. I. In quibus consistat immunitas personalis Clericorum?

R. 1.º In seqq.—I. In privilegio fori, et exemptione ab obligatione legum civilium, ut suis locis dictum.—II. In privilegio Canonis, de quo lib. 5. tit. de sentent. excom.—III. In exemptione a muneribus personalibus, et de hac in praesenti. Unde:

2.º Clerici immunes sunt:—I. A muneribus *sordidis*, statum Clericalem dedecentibus, ut purgare stabula; item a muneribus *honorificis*, ut regere civitatem; et *indifferentibus*, ut agere tutorem, curatorem, nisi sponte ob causam rationabilem ea suspicere vellent (l. 1. 2. et seqq. l. 50. C. de Epis. et Cler.), ne scilicet per talia munera a suis spiritualibus officiis et meditationibus avocentur.—II. A tributis personalibus, uti est capitatio, vectigalibus, teloniis, aliisque exactionibus; uti etiam ab angariis et parangariis, seu operis publicis et servitiis, quae ob aliquam necessitatem imponuntur, l. 1. 2. auth. item nulla C. de Episc. et Cler., ubi fusius ista legi possunt (c. 4 h. t. c. 1. eod. in 6.)

396. Q. II. An, et quae res Ecclesiasticae gaudeant immunitate reali, seu patrimoniali?

R. 1.º Loca sacra, ut Ecclesiae, coemeteria; item vasa sacra, et aliae res ad cultum divinum destinatae, gaudent immunitate ab omni seculari onere, cum sint extra commercium humanum (lib. 1. pr. ff. de divis. rer.), nihilque habeant usum pretio aestimabilem.

2.º Bona dotalia, seu patrimonialia Ecclesiarum, si libera ad Ecclesias pervenerunt immunia sunt ab omnibus operibus et tributis laicalibus (c. 1. de censib. c. 4. h. t.), ita ut nova onera eis imponi nequeant, cum abstracta sint jurisdictioni principis secularis (c. 1. h. t. in 6. Auth. item nulla C. de Episc. et Cler.) At si gravata erant oneribus antiquis realibus ex causa domini aut pacti impositis, et ita pervenerunt ad Ecclesiam, haec non est immunitas ab istis oneribus, quia res cum suo onere transit (c. 5,

de pignorib.); secus si onera imposita erant ex vi jurisdictionis tantum, tunc enim, sicut res eximitur à jurisdictione laicali, ita quoque ab oneribus jurisdictionis (c. 1. h. t. in 6.) Neque per hoc fit injuria principi; quia nemo tenetur bona sua relinquere sub jurisdictione principis, sed liberè potest de iis disponere, donando ea Ecclesiis et piis causis.—His non obstant *Can. 27. si tributum 11. q. 1. Can. 22. tributum 23. q. 2;* nam procedunt vel de antiquis oneribus realibus, vel de tributis dandis ex consensu Episcoporum pro necessitatis casu, pace et quiete, sicut etiam nunc ex licentia Papæ, Clerici et Religiosi tributa pendunt August. Imperatori. Jura autem civilia, si quid contrarium statuunt, non curantur, uti l. 3. C. de SS. Eccles. l. 3. C. de Episcop. et Cler. etc. Si autem princeps bona aliqua infeudavit Ecclesiæ cum certis oneribus aut tributis, ista utique prestanda erunt, cum feuda cum his oneribus acceptata sint ab Ecclesiis. Eadem doctrina proportionaliter applicanda decimis et prædiis Ecclesiasticis, ex quibus ministri aluntur (c. 40 de Const. c. 46. de sent. excom. c. fin. h. t. in 6., Trid. sess. 25. c. 20. de reform., Auth. item nulla C. de Episc. et Cler.)

397. Q. III. An bona patrimonialia Clericorum gaudeant immunitate reali?

R. 4.º Affirmativè: c. 4. h. t. Clem. un. eod. et Const. Urbani VIII incip. Romanus 23 Sept. 1641, et sæpe decidit S. Congr. patrimonium Clericè esse exemptum instar bonorum Ecclesiasticorum, ut patet ex *Tricariensi*, 14 Nov. 1603. Ratio est, quia res sequuntur conditionem personæ, et quæ religiosi adhærent, religiosa sunt (l. 43. ff. de R. V.); ergo sicut Clerici quoad suas personas sunt immunes ab oneribus personalibus, ita quoque quoad res suas ab oneribus et tributis realibus; secus saltè indirectè ratione rerum subderentur potestati et jurisdictioni seculari.—Neque hic audienda est glossa marginalis in c. 4. de censib. in 6., ubi excipit res patrimoniales; nam exceptio ista violenta est, et repugnat universalitati textus d. c. aliorumque jurium mox citatorum. Tum quia tributa realia imponuntur vi jurisdictionis, et prestantur in signum subjectionis, cap. 2. de censib. ex Rom. 13. v. c. Subditi estote, ideo enim tributa præstatis: sed Clerici non sunt subditi jurisdictioni laicæ; ergo non tenentur præstare tributa ex rebus suis. At tributa antiqua realia jure dominii particularis imposita, v. g. vi contractus emphyteutici, feudalis, censualis, et hujusmodi, omninò à Clericis solvenda sunt, quia res cum onere suo transit. Non tamen tributa antiqua vis jurisdictionis à principe olim imposita, cum res exempta à jurisdictione, in consequentiam etiam eximatur à tributis, ratione jurisdictionis impositis, ut supra dixi ex c. 1. h. t. in 6. Oppositum non improbabiler insinuat Engl. à n. 6. existimans, Clericos non videri exemptos ab illis tributis antiquis, ordinaria lege ab antiquo cuique fundo impositis ad sustentationem principis. Vide Laym. lib. 4. tr. 9. c. 6.

2.º In casu necessitatis communis privatæ, quæ privatum singulorum commodum respicit, tenentur Clerici pro rata concurrere, ut sæpius respondit S. Congr. Immun. Nam talia tributa non exiguntur vi jurisdictionis, sed vi æquitatis naturalis, ut qui sentit commodum, etiam sentiat

onus. Quòd si autem Clerici nollent contribuere, non per laicum, sed per Superiorem Ecclesiasticum cogendi sunt. Casus hujusmodi necessitatis esse possunt: v. g. munitio ripæ contra vim fluminis, fossa eruenda pro recipiendis aquis tempore exundationum, cisterna fabricanda pro aqua communi, maximè si necessaria sit ad incendia arcenda, via lapidibus sternenda ante singulorum domos etc.—At contrà in casu necessitatis publicæ, quæ principaliter respicit commoda totius reipublicæ, Clerici regulariter nihil tenentur contribuere, v. g. pro bello, viis publicis, pontibus, palatio Principis etc. (c. 4. 7. h. t.); nam nullo titulo ad id tenentur; non titulo jurisdictionis, quia hac exempti sunt; non titulo civitatis aut pacti taciti, quia Clerici sunt membra privilegiata civitatis, ut neque tacite censeantur se obligare ad talia tributa; non denique titulo commodi, quia commodum istud, quod ex publica felicitate sentiunt, abundè compensant per sua obsequia spiritualia.

3.º In casu communis et gravis necessitatis, cui per laicorum facultates succurri non potest, Clerici de æquitate naturali obligantur aliquid contribuere, servata tamen forma Conc. Lateran. c. 4. h. t.: puta, ut contributio ista fiat spontè à Clero absque ulla coactione per laicos facta, ut Episcopus cum Clericis seu Canonicis suis deliberet, an, et quantum contribuendum sit, ut desuper consulatur Rom. Pontifex, nisi periculum esset in mora: quo casu prima gabella solvi posset absque recurso ad Papam; pro ceteris verò solvendis, recursus iste est necessarius; secus Clerici non tenebuntur contribuere.—Tunc autem dicuntur facultates laicorum non sufficere, dum laici etiam in particulari, salva sua honesta sustentatione, non sufficiunt ad sublevandum necessitatem; Reiff., Schmalz. et alii. Insuper ex c. 2. h. t. Clerici in gravi hostilitatis periculo, dum laici non sufficiunt, videntur obligari ad vigiliis murorum.

In Ditione pontificia pro negotiis ad Ecclesiasticos pertinentibus in publicis consiliis quorumcumque locorum, ex constit. Bened. XIV Quamvis 29 Jul. 1752, deputandi sunt duo Ecclesiastici, unus ex Clero seculari, alter ex regulari, et ambo ex seculari, si desint regulares, interpellandi toties, quoties pertractandum est aliquid ad ipsos pertinens, ut intersint in iisdem consiliis, cum suffragio consultivo duntaxat; cum facultate tamen recurrenti, si laici contrarium resolverint. Si verò neglexerint interesse, non inde invalidum erit, quidquid in dictis consiliis decretum fuerit. Vocandi sunt etiam, quando redditur ratio expensarum, quæ ab eisdem Ecclesiasticis tolerantur, eisque communicandi in loco designato à Gubernatoribus, non verò tradendi libri computorum, cum facultate pariter recurrendi ad Superiores, si quid injustum in illis deprehenderint.

398. Q. IV. In quibus casibus princeps laicus exigere possit collectas à Clericis et Ecclesiis?

R. In seqq.—1.º Si habeat expressam licentiam Papæ.—2.º Si ipse princeps dedit bona Ecclesiis, reservato sibi jure eisdem imponendi tales gabellas, vel si bona cum tali conditione infeudavit Ecclesiis. Id verò Princeps facere nequit, ut omnia prædia, in suo territorio sita, in perpetuum faciat tributaria ad quascumque manus pervenerint: nam hoc modo

indirectè violaretur immunitas Ecclesiastica, et jurisdictio laica protenderetur ad prædia, quæ ad Ecclesias et Clericos devoluta, non ampliùs continentur sub tali jurisdictione.

De excommunicationis pœna contra violatores Ecclesiæ immunitatis lata, vide *c. 4. 7. h. t. c. fin. eod. in 6.*, *Clem. un. h. t.*, qua corrigitur *cap. 3. h. t. in 6.* item vide *Clem. fin. de censib.* et casum 18 Bullæ Cœnæ, de quo dixi supra *tit. de censib. in fin.* Nec contra-agentes excusantur consuetudine; tum quia tali consuetudini perpetuò resistit jus Can., tum quia immunitas ista est juris divini, cui consuetudo prævalere non potest (*c. fin. de consuetud.*) Taciturnitas autem Papæ non habetur pro consensu, sed pro patientia ad majora mala evitanda. Vide *Laym. l. 4. tr. 9. c. 6. et seqq.*

§ II.

De Immunitate Ecclesiastica locali.

399. Immunitas ista consistit potissimùm in duobus:—1.º Quòd in locis sacris certi actus fieri prohibeantur.—2.º Quòd in eis confugientes reperiant asylum, ut inde extrahi nequeant.

400. Q. 1.º *Qui actus in Ecclesiis seu locis sacris fieri prohibeantur?*

R. 1.º Omnia placita secularia, h. e. actus judiciales cum strepitu forens; ita ut omnia acta judicis vel arbitri laici sint ipso jure nulla (*c. 2. in fin. h. t. in 6.*); et quidem:—I. iudicium sanguinis prohibetur in Ecclesia, aut cœmeterio exerceri sub interminatione anathematis, seu excommunicationis saltèm ferendæ (*c. 5. h. t.*); quæ tamen pœna non extenditur ad exercentes judicia civilia. In domo autem Ecclesiæ propria, cum licentia Prælati judicia secularia exerceri possunt, cum id non prohibeatur. Judicia quoque Ecclesiastica absolutè in Ecclesia fieri possent, sed decentiùs in palatio Episcopali vel alio honesto loco expediantur: *Can. fin. 2. q. 2. et c. 25. de appell.* ibi: *non in Ecclesia.*—II. Prohibentur in Ecclesia fieri concilia politica et parlamenta, vana et profana colloquia, negotiationes, nundinæ, contractus seculares, qui tamen non irritantur; imò si in silentio fiant, excusantur à gravi culpa: ludi theatrales, nisi ob causam pietatis excusarentur; convivia, lusus profani et alii actus à pietate alieni, qui cum reverentia templi non componuntur (*cap. 2. h. t. in 6.*) Multi autem actus honesti permittuntur in Ecclesia, ut manumittere senos, tutores aut curatores dare, prælegere lectiones scholasticas, præsertim Sac. Theologiæ, conferre gradum magisterii, disputationes celebrare etc. Venditio candelarum, quæ fit in cœmeterio vel atrio Ecclesiæ ad promovendam devotionem fidelium, ex generali consuetudine cohonestatur.

2.º Non omnes actus peccaminosi, qui fiunt in Ecclesia, contrahunt specialem malitiam sacrilegii, sed tantùm illi, qui ex determinatione le-

gis Ecclesiasticæ specialiter contrariantur sanctitati loci: ut homicidium, effusio sanguinis aut seminis humani, sepultura infidelis aut fidelis excommunicati vitandi, quibus locus sacer polluitur, ut supra *tit. 40.* dictum.—Item furtum, si res Ecclesiæ auferatur, vel persona quidem, sed templi custodiæ commendata, quo casu evadit quasi res Ecclesiæ. An verò furtum sit sacrilegium eo casu, quo res profana per accidens est in Ecclesia, et tollitur, ut si fur alicui pecuniam ex sacco tollat, dubium est inter DD.; affirmant Suar., Perez et alii, ex *Can. 22. quisquis 17. q. 4.* ibi: *Sacrilegium committitur, auferendo sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, sive sacrum de non sacro.* Negant probabiliter Victor., Fagund. Ant. de Spiritu Sancto, ly *non sacrum de sacro* restringentes ad *non sacrum*, quod est proprium, vel commendatum Ecclesiæ.—De pœnis furum sacrilegorum dicatur *tit. de furtis in lib. 5.* Ceterùm contra eos, qui in Ecclesia peccant, vel exercent aliquos actus prohibitos, si specialis pœna non est à jure prodita, erit pœna arbitraria.

401. Q. II. *An, et quo jure jus asyli competat Ecclesiis?*

R. Jus asyli competit Ecclesiis, quidem probabiliùs jure humano, non verò naturali et divino. 1.ª pars patet ex *h. t. et tit. C. de his, qui ad Eccl.* 2.ª pars est Covar., Zoes, Engl., Schmier, Reiff. cum citat. contra Farin., Decium etc.—Nam jus naturale, quod præcipit cultum divinum et reverentiam locis sacris imponendam, non attribuit asylum: tum quia malefactorum extrahere ex templo non est per se intrinsecè malum, sed medium bonum ad exercendam justitiam; tum quia extractio malefactoris de se non adversatur cultui divino et reverentiæ templis debitæ; ergò jure naturali non competit asylum Ecclesiis.—Non etiam jure divino scripto aut tradito; quia de hoc plenè non constat, cum præceptum veteris legis circa civitates refugii, utpote caremoniale aut judiciale, expiraverit per mortem Christi, et aliunde asylum hoc non datur, nisi illis, qui præter intentionem delinquerunt (*Exod. 21. v. 13. Deuteron. 19. v. 4. et seqq. Josue 20. v. 5.*)—Restat ergò, ut dicamus asylum istud competere Ecclesiis jure humano, tam Ecclesiastico, quàm politico, licèt occasio hæc jura condendi desumpta sit ex veteri lege.—Nec obstat textus Trident. Sess. 25. cap. 20. *de refor.* ibi: *Ecclesia* etc.; nam procedit de immunitate personali et reali: localis verò quoad asylum Canonice sanctionibus constituta est.

402. Q. III. *Quæ loca sacra gaudeant jure asyli?*

R. 1.º Omnes Ecclesiæ auctoritate Episcopi erectæ cum cœmeterio, et tota sua fabrica interiori et exteriori, licèt Ecclesia necdum sit consecrata, benedicta aut plenè extracta; et licèt sit polluta, interdicia aut diruta cum spe reedificationis (*c. 9. h. t. c. 4. de Relig. domib. et Can. 3. nulli liceat 12. q. 2.*) Unde reus etiam vectem portæ, vel murum Ecclesiæ tangendo, gaudet asylo.—II. Omnia monasteria cum suis hortis, areis, stabulis intra septa monasterii sitis.—III. Omnia loca, quæ jure Can. censentur religiosa, seu cum auctoritate Episcopi erecta, ut cœmeteria, hospitalia, oratoria etc. Neque tamen hoc privilegium extenditur ad 40 passus ab Ecclesia cathedrali, et 30 ab inferiori, quia *Can. 6. et 35. 17. q. 4.*